

1A – Lägesbeskrivning – fokus på tillsyn men hela kommunen är inblandad

En lägesbeskrivning används för att beskriva de förutsättningar som utgör grunden för kommunens arbete med föreningarna. Lägesbeskrivningen bör omfatta vilka föreningarna kommunen har tillsynsansvar för eller på annat sätt berörs av, vilka typer av tillsynsändamål som föreningarna kan ge upphov till, vilka prioriteringsgrunder som bör vara styrande i kommunen och även andra kommunspecifika förutsättningar som sätter ramar för arbetet.

Notera att i lägesbeskrivningen anges det *befintliga* läget exempelvis vad gäller resurser. Mer om resurser och andra förutsättningar som sedan faktiskt behövs för arbetet tas upp i dokumenten *Mall för handlingsplan (2)* och *Behovsutredning för tillsyn (3)*. Detta gäller dock främst tillsynsarbetet.

Tillsynsobjekt och ärendetyper

En bra start för arbetet med lägesbeskrivningen är ett utdrag från Länsstyrelsen ur den nationella databasen EBH-stödet. Uppgifterna i EBH-stödet visar vilka objekt en kommun har att hantera i tillsynen och objekt som kommunen kan beröras av på andra sätt, exempelvis i den fysiska planeringen. Observera att kommunen kan ha egna uppgifter om objekt som inte ingår i EBH-stödet, även dessa ska ingå i lägesbeskrivningen.

Objekten kan sedan delas in i olika ärendetyper vilket ger en överblick om vilka tillsynsinsatser som kan bli aktuella för ett visst antal objekt. Ärendetyper som kan vara aktuella för kommunen som tillsynsmyndighet listas i tabell 1 tillsammans med exempel på typiska inledande insatser.

Motsvarande indelning av objekt kan vara lämplig att genomföra även ur andra aspekter än tillsyn. Det skulle exempelvis kunna röra objekt som berörs av, respektive inte berörs av, en fördjupad översiktsplan eller liknande. Denna vägledning ger dock enbart exempel på indelning utifrån ett tillsynsperspektiv.

Tabell 1. Exempel på ärendetyper inom tillsynsarbetet med föreningarna	
<i>Egeninitierade ärendetyper</i>	<i>Exempel på typiska inledande insatser</i>
Inventerade nedlagda verksamheter i <u>riskklass</u> 1 och 2.	Bedömning av om ansvar finns. Om ansvar finns, starta tillsynsdialog med ansvarig part om utredning. Om ansvar ej finns, driv på kommunens arbete med att söka statliga bidrag för utredning och åtgärd.
Ej inventerade nedlagda verksamheter i <u>branschklass</u> 1 och 2.	Bedömning av om ansvar finns. Om ansvar finns, starta tillsynsdialog med ansvarig part om inventering. Om ansvar ej finns utför inventering enligt MIFO fas 1.
Inventerade pågående verksamheter i <u>riskklass</u> 1 och 2.	Starta tillsynsdialog med ansvarig part om utredning. Om utredning visar på behov av åtgärder behöver ansvaret utredas ytterligare innan tillsynsdialog om åtgärder startas.
Ej inventerade pågående verksamheter i <u>branschklass</u> 1 och 2.	Starta tillsynsdialog med ansvarig part om inventering. Om inventering bedöms som ett onödigt steg startas istället tillsynsdialog med ansvarig part om utredning.
<i>Händelsestyrda ärendetyper</i>	
Bidragsobjekt som erhållit bidrag för utredning eller åtgärder.	Agera tillsynsmyndighet över genomförandet.
Händelsestyrda ärenden, tex. exploatering, utredning/sanering av ej prioriterade objekt etc.	Handläggning av ärendet och tillsynsdialog/yttrande/tillsynskrav i tillräcklig utsträckning.

Prioriteringsgrunder

Egeninitierad tillsyn kan i motsats till händelsestyrd tillsyn till stor del styras av kommunen som tillsynsmyndighet själv. Den primära prioriteringsgrunden för egeninitierad tillsyn är riskklass och således bör objekt i riskklass 1 och 2 prioriteras. Även motsvarande objekt, exempelvis objekt i branschklass 1 som inte inventerats ännu kan vara aktuella att prioritera. Objekt i riskklasserna 3 och 4 och motsvarande behöver oftast inte prioriteras för egeninitierad tillsyn utan kan hanteras i samband med exploatering eller andra händelsestyrda ärenden.

Kommunen som tillsynsmyndighet kan ha tillsynsansvar för ett stort antal objekt i riskklass 1 och 2 eller motsvarande vilket innebär att ytterligare prioriteringar för den egeninitierade tillsynen behöver göras. Därför behövs oftast fler prioriteringsgrunder, i tabell 2 ges exempel på sådana grunder.

Motsvarande prioriteringsgrunder kan sannolikt tillämpas även för annat arbete än tillsyn. De skulle exempelvis kunna tillämpas för kommunens arbete med utredning och åtgärd av objekt där kommunen själv är eller har varit verksamhetsutövare.

Tabell 2. Exempel på prioriteringsgrunder för tillsyn
Objekt i riskklass 1 och riskklass 2 och motsvarande.
Objekt med föroreningar som har hög prioritet i miljöarbetet på grund av hälso- och miljöfarlighet eller motsvarande, exempelvis PFAS, kvicksilver, arsenik, dioxin.
Objekt som kan innebära ett hot mot människors hälsa, mot naturområden med stora skyddsvärden eller mot vattenförsörjningsintressen.
Objekt i anslutning till vattenförekomster som inte uppnår god status.
Objekt där samordning av åtgärderna är kostnadseffektiva med avseende på miljönytta, nyttjande av innovativ teknik mm.
Objekt som brådskar ur ansvarssynpunkt, tex. vid risk för nedläggning eller konkurs.
Objekts storlek och komplexitet.
Objekt inom ett riskområde för översvämning eller skred.
Objekt inom en viss bransch eller inom ett industriområde eller annat geografiskt område.
Objekt som omfattas av andra styrdokument som översiktsplan, avfallsplan etc.

Andra kommunspecifika förutsättningar

Det finns även andra kommunspecifika förutsättningar som måste vara klarlagda för att en lägesbeskrivning ska kunna tas fram. I tabell 3 listas exempel på frågor som behöver belysas. Dessa frågor bör vara lika aktuella oavsett om det gäller tillsynen eller kommunens arbete med förorenade områden i stort

Tabell 3. Exempel på frågeställningar om andra kommunspecifika förutsättningar.
Hur är kommunen organiserad, dvs. var ligger ansvar för tillsynsarbete respektive annat arbete med förorenade områden?
Vilka medarbetare är aktuella för att arbeta med förorenade områden?
På vilket sätt avser kommunen att finansiera arbetet med förorenade områden?
Vilken kompetens och resurs finns tillgänglig avseende förorenade områden?
Finns ett exploateringsstryck som medför ett stort antal ärenden förknippat med föroreningar vid exploatering?

Nästa steg

När antalet objekt och de för kommunen aktuella ärendetyperna har identifierats, prioriteringsgrunderna har tagits fram och viktats i förhållande till andra kommunspecifika förutsättningar kan mål för arbetet sättas upp. Se vidare i dokumentet *Målsättning (1B)*.